

ศาสตร์แห่งพระราชา สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยนางสายหยุด เพ็ชรสุข

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชนัดริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชนัดริ เป็น 1 ใน 6 ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชนัดริ ที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ นับเป็นหน่วยงานแรกที่มีการทำงานแบบบูรณาการ ตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชซึ่งพระองค์ได้มีพระราชดำริในหลายโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการศึกษาและพัฒนาพื้นที่พร้อมแบบสมมตานา บริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการคณะต่างๆ โดยยึดแผนแม่บทเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานทุกๆ กิจกรรมเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้และเพื่อเป็นการสนับสนุนเบื้องพระยุคlobath และยังให้ความสำคัญกับการขยายผลการพัฒนาไปสู่พื้นที่เกษตรกรที่ประสบปัญหาด้านที่ดินทำกิน ทั้งมีพระบรมราชโองการในการเสริมสร้างการเรียนรู้แก่ประชาชนในชนบท เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระดับ “พออยู่พอกิน” โดยยึด “คน” เป็นหลักในการพัฒนา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ แห่งนี้

จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์ของพระราชา ทั้งด้านดิน น้ำ พืช สัตว์

ประมง ป่าไม้ อุตสาหกรรม และการสาธารณสุข โดยได้รวบรวมและจัดแสดงไว้

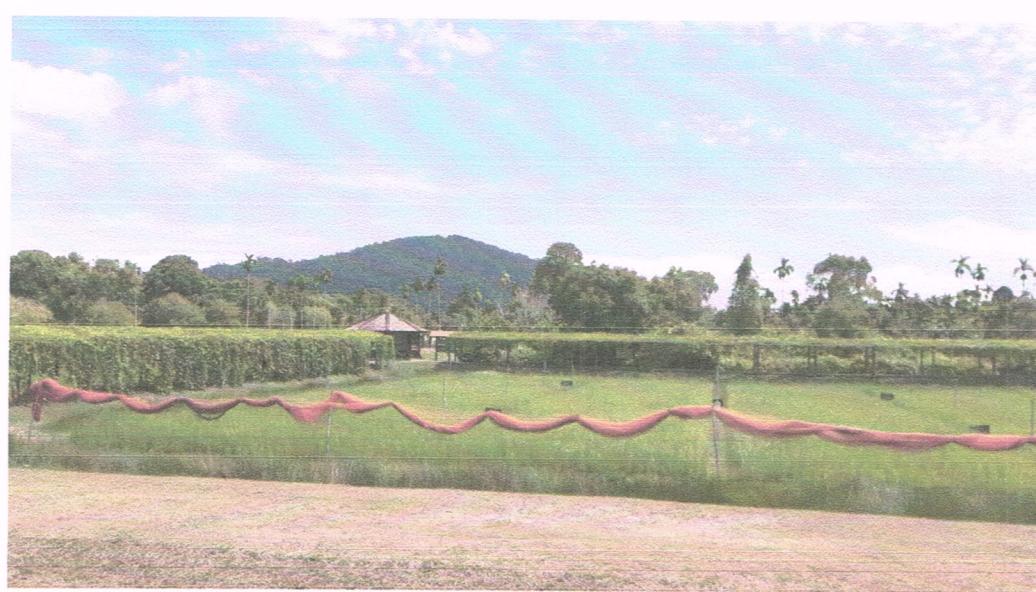
ในรูปแบบ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” คือ มีได้เป็นเพียงสถานที่ที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งของเท่านั้น หากเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และยังเป็น “ตัวอย่างแห่งความสำเร็จ” ในด้านการพัฒนาเกษตรกรรมและการพัฒนาอาชีพ เพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่ดินเบรี้ยวจัด และดินพรุ ที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นที่ประจักษ์ชัดพร้อมทั้งนำผลสำเร็จของโครงการนี้ไปเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรให้รู้จักวิธีการทำมหาภิน รู้จักใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพอันนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ดินเบรี้ยวจัดและดินทรายจัดในจังหวัดราษฎร และพื้นที่อื่นๆ เพื่อการเกษตรต่อไป

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มีพื้นที่ 1,740 ไร่ ประกอบด้วย 3 พื้นที่ คือ 1. ที่ดินที่ได้เก็บน้ำไว้ในคลังน้ำ จำนวน 1,030 ไร่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำริให้กรมชลประทานจัดทำขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำจัดไว้ใช้ และส่งน้ำไปยังพื้นที่แปลงทดลองภายใต้ศูนย์ฯ และพื้นที่ทำการเกษตรของราชภัฏพิษณุโลก ที่รับอ่างเก็บน้ำ 2. พื้นที่โครงการสวนยางเชาสำนัก จำนวน 200 ไร่ แบ่งพื้นที่เพื่อสาธิตการปลูกยางพารา การปลูกพืชแซมในสวนยาง ทั้งไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักเพื่อขายเหลือเกษตรกรยามวิกฤติ โครงการผลิตไม้ดอกไม้ประดับพื้นที่ภาคใต้ 3. พื้นที่ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน 510 ไร่ประกอบด้วยพื้นที่ดอน ซึ่งเป็นที่ตั้งอาคารสำนักงาน ห้องประชุม อาคารที่พักที่ตั้งหน่วยงานร่วมดำเนินงาน โรงงานสกัดและแปรรูปน้ำมันปาล์ม แปลงสาธิตการเลี้ยงสัตว์ ป่าพรุจำลอง และแปลงกิจกรรม





ต่างๆ ส่วนพื้นที่ลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นแปลงศึกษา ทดลองวิจัย อาทิ โครงการแก้ลังดิน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ แปลงสาธิต ทดสอบการปลูกข้าว พืชผัก พืชไร่ ไม้ผล และปาล์มน้ำมัน ที่นี่จึงเปรียบเสมือน ศาสตร์ของพระราช ซึ่งอุดมด้วยสรรพวิทยาสาขาว่าฯ มีนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนราชการ และพี่น้องประชาชน ได้มาศึกษา เรียนรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งด้านดิน น้ำพืช สัตว์ ประมงป่าไม้ อุตสาหกรรม และการสาธารณสุข ซึ่งทุกคนทุกคนที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติ จะมีวิทยากรค่อยถ่ายทอดความรู้ในทุกด้าน ผู้ชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ดังพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2531 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ความว่า "...เป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่คนทุกระดับสามารถที่จะมาดูจะว่า เป็นโรงเรียนก็ไม่ใช่ แต่ว่าเป็นที่มาตรฐานศึกษาได้ คือเป็นทัศนศึกษา พานักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยก็ตาม หรือไม่ใช่ นักเรียน เป็นข้าราชการทุกชั้นตั้งแต่ชั้นผู้น้อยมาจนถึงชั้นผู้ใหญ่ทุกระดับทุกอย่าง คือหมายความว่า ทุกหน้าที่สามารถ มาดูในแห่งเดียว กัน วิธีการที่จะพัฒนาในสาขาว่าฯ ของวิชาการ อนันี้เท่ากับเป็นเหมือนพิพิธภัณฑ์ที่จะมาดูอะไร มีวิชาการใดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา นอกจากนั้นไปดูศูนย์ศึกษา ก็ไปเที่ยวศูนย์ ศึกษาเหมือนไปเที่ยว สวนสาธารณะก็ได้ ได้ ความรู้ด้วย นี่แหล่ะเป็น หลักของศูนย์ศึกษาการ พัฒนา..."



ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาพิกุลทองฯ ได้จัดให้มีกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ ที่เรียกว่า **ศาสตร์พระราช สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน** เพื่อให้บริการคณะที่มาเที่ยว ชุมชนได้ศึกษา เรียนรู้ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านดินมีการ



สาธิตการปรับปรุงพัฒนาที่ดินในพื้นที่ของศูนย์ฯ เน้นการเรียนรู้เรื่อง ดินการปรับปรุงบำรุงดินซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงประกอบไปด้วยแปลงสาธิต ทดลอง วิจัยด้านดิน เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาที่ดินที่มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งผู้คนงานได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้ทุกกิจกรรมในพื้นที่จริง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น โครงการแก้ลังดิน แปลงสาธิตการปลูกข้าวโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนสัดส่วนพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ได้มีจัดหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและผลสำเร็จไปสู่พื้นที่ราชภูร ทั้งการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อการปลูกข้าว พืชผัก ไม้ผล และส่งเสริมให้รู้จักใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างต่อเนื่อง จนเกษตรกรมีความรู้ความชำนาญเพิ่มขึ้นและรู้จักใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพยั่งนานาไปสู่ความยั่งยืนและพึงตนเองได้อย่างแท้จริง ด้านปศุสัตว์สาธิตการเลี้ยงและดูแลสุขภาพสัตว์ ทั้งสัตว์ปีกและสัตว์เคี้ยวเอื้องในโรงเรือนและที่ໄเล่เงี้ยงอย่างถูกสุขลักษณะ การปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่พรุ และส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น เป็ดเหศ ไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสม ไก่เบตง แพะกีงเนื้อกีงนม แกะเนื้อ กว่างรูชา ซึ่งล้วนเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ หรือจะเป็นอาชีพเสริมรายได้ในครัวเรือน และการถ่ายทอดความรู้ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติให้กับเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย และผู้สนใจ พร้อมทั้งสนับสนุนพันธุ์สัตว์ให้กับเกษตรกรในเบื้องต้น เพื่อให้เกษตรกรรู้จักประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์อย่างยั่งยืนด้านประมงสาธิตการเลี้ยงปลาในบ่ออดินเปรี้ยว เช่น ปลาบ้า ปลานิล ปลาตะเพียน กบ และการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ปลา拿出 จัดการอนุบาลลูกปลาในบ่อชีเมนต์ จัดแสดงปลาสวยงามที่มีในพื้นที่พรุ รวมไปถึงการทำเกษตรวิป্রามงซึ่งเป็นการจัดการพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพระหว่างการเลี้ยงสัตว์น้ำและการเพาะปลูกบนขอบบ่อ และจัดฝึกอบรมถ่ายทอดให้ความรู้การฝึกปฏิบัติการเลี้ยงปลาอย่างเป็นอาชีพสู่พื้นที่จริงของเกษตรกรได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพด้านพืชสาธิตการปลูกพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล ปลูกด้วยจากสารพิช สาธิตการปลูกพืชแซมในสวนยางพารา รวมไปถึงการเพาะเห็ดห้วยหัดฟางและเห็ดในถุงพลาสติก เช่น เห็ดนางพ้า เห็ดเป่าอื้อ เห็ดนางรม ฯลฯ และพืชแซมในสวนยางพาราทั้งไม้ผล ไม้ดอก และการเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยในสวนยางพารา เพื่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการปลูกผักไร่ดิน สำหรับเป็นอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในรายที่มีพื้นที่ทำกินน้อยแต่ทำให้มีรายได้ประจำวันเพิ่มขึ้น





นอกจากนี้ยังมีการสาธิตการปลูกพืชผักในภาคและ การปลูกพืชแบบเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จำกัด เพื่อการใช้ ประโยชน์พื้นที่อย่างคุ้มค่า อันนำไปสู่ความเป็นอยู่แบบ เศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งให้การส่งเสริมและ สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพแก่เกษตรกร ในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งกล้าพืชผัก พันธุ์ไม้ผล และปุ๋ยเคมี ด้านป่าไม้ ปลูกไม้ป่าพรุและป่าเสม็ดขาวเพื่อศึกษาความ แตกต่างของพรรณไม้ในป่าพรุ การสร้างป่าพรุจำลอง โดย จัดเป็นส่วนทางเดินศึกษาศึกษาธรรมชาติป่าพรุ เพื่อศึกษา ระบบนิเวศน์ธรรมชาติของป่าพรุและวิวัฒนาการการเกิดพรุ แนะนำพรรณไม้และสมุนไพรในป่าพรุ ผู้ที่ยวามงานจะได้รู้จักป่าพรุและประโยชน์ของป่าพรุ อีกทั้งวิถีชีวิตของคนที่ต้อง พึ่งพาอาศัยป่าในการดำรงชีวิต ศึกษาการนำไม้และใบไม้เสม็ดเพื่อการแปรรูปไม้เสม็ดขาวเป็นเฟอร์นิเจอร์และของที่ระลึก และการเพาะชำกล้าไม้โตเร็ว กล้าไม้มีค่า กล้าไม้ป่า ไม้ประดับและไม้มงคล ในโครงการปลูกป่าในใจคน สำหรับแจกจ่าย ให้กับประชาชนทั่วไปตลอดทั้งปี เพื่อนำไปปลูกที่บ้าน ชุมชน และสถานที่ต่างๆ ด้านหัตถกรรมอุตสาหกรรมสาธิตและ ถ่ายทอดความรู้การประกอบอาชีพงานฝีมือ โดยน่าวพืชและวัตถุดิบที่มีในห้องถีนมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น กระจุด เตย หญ้าแฟก ปานันน กการทำผ้าบาติก การทำเรือกอและจำลอง การทอผ้าลวดลายต่างๆ ซึ่งจัดเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ขนาดเล็ก และกลุ่มศิลปอาชีพของหมู่บ้าน รวมทั้งงานฝีมืออื่นๆ สามารถสร้างอาชีพและรายได้ในครัวเรือนและชุมชนอย่าง ต่อเนื่องด้านสาธารณสุขรณรงค์และป้องกันกำจัดโรคเท้าช้างให้หมดสิ้นทุกพื้นที่ในจังหวัดนราธิวาส โดยมีเจ้าหน้าที่ออก บริการเจ้าเลือดของราษฎรทุกหมู่บ้านเพื่อตรวจหาเชื้อโรคเท้าช้างและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเท้าช้าง รณรงค์การ กินยาเพื่อป้องกันโรคเท้าช้างประจำทุกปี ศูนย์การเรียนรู้ด้านสุขภาพพิถ่อง รวบรวมองค์ความรู้เพื่อการศึกษาเรียนรู้ด้าน โรคติดต่อน้ำโดยแมลงและโรคติดต่อประจำถิ่นอื่นๆ (โรคเท้าช้าง โรคเรื้อน โรคหนองพยาชิ ไข้มาลาเรีย ไข้เลือดออก และ โรคซิคุนกุนยา) พร้อมทั้งบริการให้ความรู้คำแนะนำและการตรวจรักษabeingตัน นอกจากนี้ ยังมีการสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ กันยุง เช่น ชุดไล่ยุง โลชั่นป้องกันยุงกัด พร้อมจำหน่าย เพื่อให้ผู้มาศึกษาดูงานได้เรียนรู้และฝึกทำ หรือซื้อไปลองใช้ที่บ้าน



นอกจากมีกิจกรรมต่างๆ ข้างต้นแล้ว ภายในศูนย์ฯ ยังจัดให้มีสวนสวย ที่จัดทำขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในโอกาส ต่างๆ ซึ่งเต็มไปด้วยความรู้เกี่ยวกับต้นไม้ และพรรณไม้ที่ปลูก รวบรวมไว้ภายในสวน...และการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่จัดทำ ขึ้นไว้หลายสวน โดยเฉพาะสวนเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๙ ใน โอกาสต่างๆ โดยมีการปลูกพืชผัก ไม้ผล พืชสมุนไพร พันธุ์ไม้ หายากใกล้สูญพันธุ์ มีมงคล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้มาเที่ยวชมงานได้ ศึกษาเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ได้ เช่น สวน 50 ปี ครองราชย์จัดเป็นสวนรวบรวมพืชตระกูลปาล์ม กว่า 60 ชนิด เช่น สิบสองปันนา ห้างให้ ปาล์มแสดง มะพร้าว ฯลฯ สวน 72 พรรษา ซึ่งจัดเป็นสวนรวบรวมพันธุ์ไม้หายากใกล้สูญพันธุ์





เข่น ตันรัมัง ไม้ค้อนตีหما มะม่วงหาว
มะนาวโห่ ไช่เน่าพีชสมุนไพรนานาชนิด
สวนไม้มงคลเฉลิมพระชนม76 พระรา
สวนสาธิการเฉลิมเกียรติ 80 พระรา
สวนเฉลิมพระเกียรติ 84 พระรา และ
สวนพฤกษศาสตร์พระรามไม้ม่วงเฉลิม
พระเกียรติ 60 พระรา จัดทำขึ้นเพื่อ
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เนื่อง
ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2
เมษายน 2558 มีการรวมรวมพันธุ์ไม้ที่มี

สีม่วง ทั้ง ใบ ดอก ผล และหัว และจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อให้ผู้ศึกษาซึมงานมีจิตสำนึกในการ
อนุรักษ์พันธุกรรมพืชให้คงอยู่สืบไป นอกจากนั้น ภายในศูนย์ฯ ยังมีอาคารเฉลิมพระเกียรติที่จัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ดินเพื่อให้
ผู้มาเยี่ยมชมงานได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับดินที่มีปัญหาในการประกอบอาชีพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
เดชทรงให้ความสำคัญในการจัดการดิน และมีพระอัจฉริยภาพด้านดินจนเป็นที่ประจักษ์ทำให้เกษตรกรได้รู้จักใช้ที่ดินในการ
ประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และพระราชกรณียกิจด้านดินในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการใช้ปุ๋ยหมักปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้ศูนย์ศึกษาการ
พัฒนาพิกุลทองฯ ได้นำองค์ความรู้ของศาสตร์พระราชา ไปเผยแพร่และถ่ายทอดแก่เกษตรกรในพื้นที่ต่างๆ จนประสบ
ผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหาภัตtriy ที่ทรงโปรดเบรื่องในทุกด้าน โดยเฉพาะด้าน
การเกษตร ซึ่งกิจกรรมการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้ทำการศึกษาตามแนวพระราชดำริ
ที่พระองค์ได้พระราชทานมาอย่างต่อเนื่องนั้น นับเป็นศาสตร์แห่งพระราชา นำพาเกษตรกรไปสู่ความยั่งยืนแท้จริง
อันเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณแก่พสกนิกรและประเทศชาติอย่างมากมาย นับเป็นศาสตร์ ที่ทรงคุณค่าอันยิ่งใหญ่ควร
แก่การจดจำและบันทึกลงในจิตใจของเหล่าพสกนิกรชาวไทย ตราบนิจนิรันดร์